

BEBEK DOSTU ECZANELER PROJESİ*

Ecz.Mustafa Demir
Ankara Eczacı Odası Eski Başkanı

Bebek Dostu Hastane Kavramı Nedir?

Anne sütünün korunması, desteklenmesi, özendirilmesi anlamında Dünya Sağlık Örgütü ve UNICEF ortak bildiri olan Başarılı Emzirmede On Adım, emzirmeye ilgili temel stratejileri içermektedir. Bu global stratejiler çerçevesinde ulusal stratejiler belirlenmiştir. Anne sütünün teşviki programı çerçevesinde temel amacı hastane doğumlarını kapsayacak şekilde anneleri, doğum öncesi dönemden hazırlayarak, doğumdan hemen sonra emzirmeye başlaması ve hastaneden taburcu olduktan sonra da sağlık personeli izlemleriyle emzirmeyi sürdürmeleri konusunda desteklemenin sağlanması olan bebek dostu hastaneler kavramı geliştirilmiştir.

Başarılı emzirmede 10 adım stratejileri çerçevesinde değerlendirilen ve doğum hizmeti veren hastanelerden, gebeliklerden itibaren anne adaylarını, anne sütü ve emzirme konusunda bilgilendiren, doğumdan hemen sonra, bebeklerini emzirmesini sağlayan güncel bilgilerle eğitilmiş sağlık personeli yardımıyla annelere, bebeklerini nasıl emzirecekleri konusunda yardımcı olan hastaneler Bebek Dostu Hastane unvanını almaktadır.

Başarılı Emzirmede 10 Adım Nedir?

1. Kuruluşta çalışan tüm sağlık görevlilerine düzenli olarak iletilen yazılı bir emzirme politikası.
2. Bu politikayı yürütmek için gerekli becerileri tüm sağlık görevlilerine kazandırmak üzere bir eğitim programı.

3. Hamile kadınları, emzirmenin yararları ve uygulanması hakkında bilgilendirmek.

4. Annelere, doğumdan sonraki ilk yarım saat içinde emzirmeye başlamaları için yardım etmek.

5. Annelere, nasıl emzireceklerini göstermek, bebeklerin, ayrı kalsalar da emzirmeyi nasıl sürdüreceklere öğretmek.

6. Tıbbi bir gereksinme olmadıkça yeni doğana anne sütünün dışında herhangi bir yiyecek ya da içecek vermemek.

7. Anne ve bebeğin doğumdan sonra 24 saat ayı odada kalmasını sağlamak.

8. Bebeğin isteğine bağlı emzirmeyi özendirilmek.

9. Anne sütüyle beslenen bebeklere biberon ya da yalancı emzik vermemek.

10. Annelerin, taburcu olduktan sonra emzirmeyi sürdürebilmeleri, karşılaşılabilecekleri sorunları çözebilmeleri ve bebeklerinin ve kendilerinin kontrollerini yaptırabilmeleri yönlerinde başvurabilecekleri sağlık kuruluşları hakkında bilgilendirilmesi.

Bugüne kadar bebek dostu hastane programı dahilinde ülkemizde yapılan değerlendirme sonucunda 106 hastane bebek dostu hastane unvanını kazanmış ve uluslararası düzeyde plaketle ödüllendirilmişlerdir. Bu hastanelerdeki doğumlar, toplam hastane doğumlarının % 47'sini oluşturmaktadır.

Her yıl ağustos ayının birinci haftasında kutlanan Dünya Emzirme Haftası Türkiye'de de 1992 yılından beri kutlanmaktadır. Bu etkinlikler, kitle iletişim araçlarının yaygın kullanılmasına ve iller düzeyinde toplumun geniş olarak bilgilendirilmesine yöneliktir.

Emzirmenin korunması özendirilmesi ve desteklenmesi konusunda diğer sağlık personelinin yanında eczacılara da büyük görevler düşmektedir. Eczacıların bu konuda en büyük avantajı diğer sağlık personelleriyle kıyaslandığında toplumsal olarak çok daha geniş bağlantılara sahip olmalarıdır. Bebeğin doğru beslenmesi ve sağlığıyla ilgili bakım konusunda annelerle, toplumla yüz yüze kalan, ilk karşılaşan kesim olan sağlık çalışanları arasında eczacılar, doğum öncesi ve doğum sonrasında annelere sunulan sağlık hizmetlerinin işleyişinde üstüne düşen rolün gereklerini en iyi şekilde yerine getirmek zorundadır. Bu, eczanelerin yaygın sağlık hizmet merkezleri olmasının bir gereğidir.

Bebek Dostu Eczaneler Kavramı Nedir?

İşte bu noktada bebek dostu eczaneler kavramı geliştirilerek bebek dostu hastanelerle işbirliği içerisinde eczacıların bu alandaki eksiklikleri kapatılmalıdır. Annelerin, taburcu olduktan sonra da emzirmeyi sürdürebilmeleri ve karşılaşılabilecekleri sorunların çözümü konusunda her an ulaşabilecekleri sağlık hizmet merkezi olan eczanelerin bu noktada önemi çok büyüktür.

Annelerle bebeklerin normal bir doğumdan sonra hastane ve kliniklerde kalış süresi çok değişiktir. Bu süre 12-24 saat kadar kısa olabileceği gibi, iki üç gün, hatta bir hafta kadar da uzayabilmektedir. Anneyle bebeğin taburcu edildiği sırada sütün salgılanması henüz tam olarak sağlanamamış, hatta başlamamış olabilir. Bu nedenle, annenin, hastaneyi terk ettikten sonra emzirme ve bebeğinin uygun beslenmesi konularında rahatça danışabileceği bebek dostu eczaneler ön plana çıkarılmalıdır. Böylece, eczanelerin, tam anlamıyla birer danışma merkezi oldukları gerçeği de ön plana çıkmış olacaktır.

Bebek dostu eczaneler projesinin hedef kitlesi öncelikle eczane eczacıları ve onların doğum öncesinde ve sonrasında hizmet sunduğu annelerdir. Bebek dostu eczaneler projesi kapsamında verilmesi gerekli mesajlar şunlar olmalıdır: Emzirme, bütün normal bebeklerin sağlıklı büyüme ve gelişmesi açısından en uygun besini sağlamanın tek yoludur. İdeal olan, yaşamın ilk altı ayında beslenmenin yalnızca emzirme yoluyla gerçekleştirilmesidir. Altıncı aydan sonra da uygun ek besinlerle beraber 2 yaşına kadar emzirme sürdürülebilir.

Hemen hemen bütün kadınlar emzirebilir, kadınların emzirmesine engel olacak fizyopatolojik nedenler enderdir. Annelerin emzirmeye başlalamamalarına, çok kısa sürede vazgeçmelerine ya da beslenme açısından henüz gerekli olmadığı halde ek besinlere başlamalarına neden olan gerekçe, genellikle sütün salgılanmaması, süt olmaması ya da yetmemesi korkusunun eşlik ettiği endişe duygusudur. Duygusal açıdan desteklenen annenin başarıyla emzirebileceğine olan güveni artacaktır.

Anne sütüyle beslenme, sadece bebeğin sağlığı için değil, annenin sağlığı için de önemlidir. Hazır mamayla beslenen bebeklerin, büyürken çeşitli sağlık problemleriyle karşılaşılabilecekleri bilimsel çalışmalarla ortaya konmuştur.

1981 yılında Dünya Sağlık Örgütü'nün oluşturduğu anne sütü muadillerinin pazarlanmasıyla ilgili yasa, anne sütüyle beslenmeyi korumaya yöneliktir. Diğer sağlık personeli gibi eczacılar da bu yasa-

ya işlevsellik kazandırmak amacıyla mama firmalarının, kendilerini reklam aracı olarak kullanmalarına engel olmalıydılar. Eczanelerdeki her türlü mama reklamını, üzerinde firmanın ismi olan reklam amaçlı eşantyonları ortadan kaldırmalıydılar. Mama kutuları, içleri boş dahi olsa vitrinlerde sergilenmemeli, mamalar kapaklı dolaplarda muhafaza edilmelidir.

Bebek dostu eczaneler projesi, Türk Eczacıları Birliği tarafından, meslek içi eğitim programları, eğitim materyallerinin hazırlanması ve eczanelere dağıtılması, gerekli bilgilendirme afişlerinin hazırlanmasını içeren bir program hazırlanmasıyla tüm Türkiye'de uygulamaya geçirilmelidir. Meslek içi eğitim programlarını başarıyla tamamlayan ve eczanelerinde bu projeyi eksiksiz uygulayan eczacılar ödüllendirilmeli ve eczanenin camına yapılandırılmak üzere Bebek Dostu Eczane amblemi bulunan stiker verilmelidir. Böylece, eczaneler arasında yapılan ticari rekabetin ötesinde hizmet rekabeti de ön plana çıkabilecektir.

Bebek dostu eczaneler projesinin hayata geçirilmesinde Türk Eczacıları Birliği, Türk Tabipleri Birliği ve Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Bölümüyle işbirliğine gidilmelidir. Ayrıca, bu proje, Uluslararası Eczacılık Federasyonu, Dünya Sağlık Örgütü ve UNICEF'e de sunulurak bu konuda destek istenmelidir.

Bizler, mamaların eczane dışına çıkmasına engel olmak istiyorsak, bunu, ancak eczanelerle marketler arasında farkı ortaya koyarak yapabiliriz. Unutulmamalıdır ki, marketlerde sadece mamaların satışını yapabilen değil, aynı zamanda bu konuda yetkili ve bilgili de olan sağlık personeli bulunmadığı için, ihtiyaç sahibine doyurucu bilgi verilemeyecektir. Bebek Dostu Eczaneler projesiyle, mamalar konusunda tam bir danışmanlık hizmeti verecek olan eczacılar, marketlerle eczaneler arasındaki farkı net bir şekilde ortaya koyacak ve ihtiyaç sahipleri, marketlerle fiyat rekabeti yapabilmeleri için mama firmalarıyla görüşerek eczanelere özel fiyat uygulaması konusunda baskı yapabilecektir. Bu da eczaneleri marketler karşısında daha avantajlı duruma getirecektir. Bizler, sadece mamaları raftan alıp vermek durumunda kalmamalı, eczacı olmanın sorumluluğu içinde halk sağlığını öne çıkaracak, topluma mamalarla ilgili doğru bilgileri vererek onları doğru yönlendirmeliyiz.

** 21-22 Temmuz 2001 tarihlerinde Van'da yapılan Üçüncü Bölgelerarası Toplantıda yapılan sunumdan aktarılmıştır.*

